

ગુજરાતમિત્ર ૧૬૦ વર્ષ

બુધવાર ૨૫ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૩

હાલમાં અર્થતંત્રની ચોક્કસ ગતિ સમજવી મુશ્કેલ છે

બંજેટ નજીક આવી રહ્યું છે ત્યારે દેશના અર્થતંત્રની સ્થિતિ અંગેની ચર્ચાઓ ફરી બેર પકડશે. કોવિડ-૧૯નો ચોગરાળો વર્ષ ૨૦૨૦ની શરૂઆતના મહિનાઓમાં વિશ્વના અન્ય દેશોની સાથે ભારતમાં પણ શરૂ થયો તે પહેલાથી ૧ દેશમાં મંદીના વાયરા શરૂ થઇ ગયા હતા. કોવિડના ચોગરાળાના પ્રારંભે સખત લોકડાઉન દેશભરમાં લાદ્યું પડ્યું તેનાથી અર્થતંત્રને વધુ મોટો આંચકો લાગ્યો. લોકડાઉન ઉઠાવી લેવાયા બાદ પણ અન્ય નિયંત્રક પગલાઓ લાંબા સમય સુધી ચાલુ રાખવા પડ્યા, બે કે તે ક્રમશઃ ઠળવા કરાતા ગયા. લોકડાઉન ઉઠાવવા પછી અર્થતંત્રમાં ધીમે ધીમે સ્ટિકરની આવવા માંડી પત્તી પરંતુ ચોગરાળાની બીજી

વહેર આવી અને તેમાં ઘણુ ખોરવાયું. સ્થિતિ સુધરતી અને બગડતી રહી, અર્થતંત્ર પર અન્ય પરિભંગો પણ અસર કરી રહ્યા હતા. ૨૦૨૨ના વર્ષના ફેબ્રુઆરી માસમાં રશિયા-યુક્રેન વચ્ચે યુદ્ધ શરૂ થયું, જેણે ચોગરાળા પછી બેઠા થઇ રહેલા વિશ્વના અર્થતંત્રને ફરી એક મોટો આંચકો આપ્યો. ભારત સહિતના એશિયન દેશો પર આ યુદ્ધની અસર ઓછી થઇ, પરંતુ થઇ તો ખરી ૧. ભારતીય અર્થતંત્રનો પાંચો બે કે મજબૂત છે અને વિશાળ વસ્તીને કારણે અને અન્ય અર્થતંત્રો પર તે ઓછું આઘાતિત હોવાને કારણે વૈશ્વિક આંચકાઓથી ઘણે અંશે બચેલુ રહે છે પરંતુ સંપૂર્ણ અલિક રહી શકતું નથી, રહી શકાય તેવી સ્થિતિ પણ આજે ખરી પરંતુ ચોગરાળાની કેટલીક

વર્ષ ૧૮૯૪ની અંગ્રેજી જેલ સુધારણા સ્વરાજ્યનાં ભપમા વરસે પણ નિભાવીશું

વર્ષ ૧૮૯૩માં મુંબઈમાં ૧૨ સ્થળોએ બોમ્બ બ્લાસ્ટ કરી ૨૫૭ નિર્દોષ નાગરિકોને મોતને ઘાટ ઉતારનાર અને ૭૧૩ લોકોને જખમી કરનાર યાકુબ મેમખાને ફાંસી આપવાનો યુદ્ધકો દાઢ કોર્ટ વર્ષ ૨૦૦૭માં આખો હતો પણ આ દેશનાં પ્રામાણિક નાગરિકોનાં ટેક્સનાં પૈસા વસુલ કરવાનું હજુ બાકી હશે તો છેવટે ૨૨ વર્ષ પછી મેમખાને નાગપુરની જેલમાં ૩૨.૧૯ લાખના ખર્ચે ફાંસી આપવામાં આવી.

તારીખ ૨૬-૧૧-૨૦૦૮માં દરિયા રસ્તે મુંબઈ પહોંચી ૧૬૬ લોકોને હજી નાખનાર અજમલ ક્સાબને જેલમાં સાંચવવાં મહારાષ્ટ્ર સરકારે ૩.૨૫ કરોડ ખર્ચવા પડ્યા! ભારતીય સંવિધાનનું રક્ષણ કરવા માટે પ્રવૃત અસદ ભવન ઉપર જ હુમલો કરનાર અફઝલગુરુને જેલવાસ દરમિયાન જતન કર્યુ અને તમામ બંધારણીય વિકલ્પોમાંથી પસાર થતાં સુષી રાહ જોઈ છેવટે ૨૦૧૨માં તિહાર જેલમાં ફાંસી બજાવવામાં આવી.

વર્ષ ૧૮૯૪થી અમલી The Prisons Actમાં અંગ્રેજોએ નોંધ્યુ કે, “A Society gets as many criminals as it deserves”અને આથી સ્વાતંત્ર્યની લડત સમયે આંદામાન-નિકોબારમાં કાળા-પાણીની સજા આપતી સિતમ ગુજરાતી સેલ્યુલર જેલ વિકસાવવામાં આવી. તે પછી ૬૧ વર્ષે ૧૯૫૫માં The Bombay Jail Manual દ્વારા જેલ સુધારણા અમલી બનાવવાનો પ્રયત્ન થયો.

વાલીયો લુટારો વાલ્મીકી બન્યો; તેવાં પ્રાચીન પ્રમાણને મધ્યસ્

રાખી બંદીજનો સમાજનુ જ એક અવિભાજ્ય અંગ છે તેવી સામાજિક પ્રતીતિ આપવા રાજ્ય સરકારે ભગીરથ પ્રયત્ન અને ખર્ચ પ્રારંભ્યો. જેલની સુધારણા સાથે ૧૯૯૩માં Human Right Protection Act નીચે જેલને માનસિક રોગના સારવાર કેન્દ્ર તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવ્યુ; એટલુ જ નહીં પણ જેલ ખાતાના ઊંદેશમાં લખાયુ કે, (૧) નામદાર કોર્ટ દ્વારા ગુનેગારોને કરવામાં આવતી સજાનું પદીઅનુ (૨) જેલમાં આવેલ કેદીઓની સલામતી જાળવવી. (૩) કેદીઓને શારીરિક, માનસિક સ્વાસ્થ્યની જાળવણી કરવી. (૪) શિક્ષાના ભાગરૂપે કેદીઓને રોજગારલક્ષી ઉદ્યોગની તાલીમ આપવી ઉપરાંત (૫) જેલમુક્ત થાય પછી સમાજમાં પુનઃ સ્થાપિત થાય તેવા સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવું.

જેલની બદલાયેલ વિભાવનાને આકાર આપવા ગુજરાત રાજ્યે અમદાવાદ વડોદરા ખાતે મધ્યસ્થ જેલ વ્યવસ્થા ઊભી કરી છે. જેમાં મોતની સજા પામેલા, પાંચથી વધુ વખત વખત ગયેલી રીઢા ગુનેગારો તેમજ આજીવન કારાવાસના કેદીઓને રાખવામાં આવે છે. આ ઉપરાંતરાજકોટ, ભાવનગર, જૂનાગઢ, જામનગર પ્રકારે ૮ જીલ્લા કેન્દ્રોમાં તેમજ પોરબંદર-ભુજમાં ખાસ જેલ તો અમરેલીમાં ખુલ્લી જેલ અને ૧૧ જીલ્લાઓમાં સબજેલ વિકસાવવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૧૮૮૧માં સ્થાપિત વડોદરા જેલથી શરૂ કરી ૨૦૦૮માં કરી ૨૦૦૮માં સ્થાપ્તએલ ગોંડલ સબજેલમાં ૭૧૩૧ કેદીઓને સમાવાવા ક્ષમતા છે. પણ

ફરક

એક સુંદર તળાવના કિનારે એક બગલો અને બગલી રહેતાં હતાં અને શાંત મુદ્રામાં ઊભા રહેવાનો ડોળ કરીને તેઓ રોજ તળાવના કિનારે તરતી માછલીઓ લાગ બોદને પકડી લેતાં અને તેમને પોતાનું ભોજન બનાવતા. એક દિવસ એક હંસ અને હંસલીનું બેઠું ત્યાં આચું અને તળાવમાં રહેવા લાગયું.

તેઓ રોજ તળાવમાં તરતા અને થોડા દિવસોની મહેનત બાદ તેમણે તળાવમાંથી મોટી શોદ્યું.બગલા બગલીએ આ બેયું.તેમને નવાઈ લાગી કે અમે આટલા દિવસોથી માછલી ૧ પકડીએ છીએ, અમને તો કોઈ મોટી મળ્યું નહિ અને આ હંસ અને હંસલીને મોતી મળ્યું.બગલા અને બગલીએ ,હંસ પાસે જઈને પૂછયું , ‘ભાઈ, આ તળાવ તો એક જ છે છતાં અમને તો કોઈ દિવસ મોતી મળ્યું નહિ. રોજ માછલીઓ ૧ મળી અને તમને મોતી મળી ગયું? એવું કઈ રીતે શક્ય છે?’

હંસ બોલ્યો,‘દોસ્ત ,તારી વાત સાચી છે. આ તળાવ તો એક જ છે, પણ શું શોધવું છે અને શું મેળવવું છે તેનો આધાર આપણા મન,મહેનત અને વિચારો પર રહેલો છે.ખરાબ ન લગાડખે, દોસ્ત, પણ

તમારું લાલચુ મન માછલી બોદને લલચાઈ બાય એટલે તમને મોતી યાદ જ ન આવે.તમે શાંત મુદ્રામાં રહેવાનો ડોળ કરીને માછલીઓને છેતરીને પકડવામાં વ્યસ્ત રહો તો મોતી વિષે વિચારી જ ન શકો.તમે માત્ર કિનારે પાસે આવતી માછલીઓ પકડી લો અને તળાવમાં ઊંડા ઉતરાવવાની મહેનત જ ન કર્તો તો તમને મોતી ક્યાંથી મળે?`હંસે બગલાને સમજાવ્યું.બગલા - બગલી વાત સમજ્યાં, પણ થોડી વારમાં બહું ભૂલીને ફરી પાછાં માછલી પકડવામાં જ વ્યસ્ત થઇ ગયાં.

વાત તો બગલા- બગલી અને હંસ અને હંસલીની છે.પણ તેને જીવન બોડે બોડીને સમજીએ તો કૈંક રસપ્રદ બાણા મળશે. આ જીવન એક તળાવ છે અને તે તળાવ રૂપી જીવનમાંથી આપણે શું મેળવવું છે .શું બાણું છે .શું શીખવું છે ..ક્યાં પહોંચવું છે તે બધાનો આધાર આપણા વિચારો ..આપણા મન ..અને આપણી સમજ અને મહેનત પર લાગુ પડે છે.બગલા -બગલી અને હંસ-હંસલીનાં મન, વિચારો અને સમજમાં જે ફરક છે તેને કારણે બગલા -બગલીને માત્ર માછલીઓ મળે છે અને હંસ- હંસલીને મોતી....જીવનમાં પણ બે ઓછી મહેનત થોડું મેળવી સંતુષ્ટ થઈશું તો બગલા -બગલીની જેમ માછલી મળશે અને વધુ મહેનત સતત કરીશું તો નામી સફળતાનું મળશે. ફરક ખસ વિચારો ..મહેનત ..મનળો રહેશે.

મુશ્કેલીઓ પણ આપણા અર્થતંત્રને અસર કરી રહી છે. યુદ્ધ શરૂ થયા પછી કુગાવાની સમસ્યા ભારતીય અર્થતંત્રને પણ ઘણી પહેરાન કરતી હતી અને કુગાવા એટલે કે મોંઘવારીને અંકુશમાં રાખવા માટે રિઝર્વ બેન્ક અનેક વખત તેના રેપો ટેટમાં વધારો કરવો પડ્યો.

સતત ઉચે રહેતો કુગાવાનો દર છેક ૨૦૨૨ના વર્ષના અંતભાગે કંઇક નીચે આવ્યો ખરો. છૂટક કુગાવો ડિસેમ્બર ૨૦૨૨માં એક વર્ષના નીચા એટલા પ.બર ટકાના દરે પહોંચ્યો હતો જે મુખ્યત્વે શાકભાજીઓની ઘટેલી કિંમતોને કારણે બન્યું છે એમ જાન્યુઆરીમાં બારી થયેલા સત્તાવાર આંકડાઓ પરથી જાણવા મળ્યું હતું, જ્યારે કે સત્તાવાર આંકડાઓ જાણાતા હતા કે નવેમ્બરમાં ભારતના ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનનો વિકાસ વધીને પાંચ મહિનાના ઉચા ૭.૧ ટકાના દરે પહોંચ્યો છે. આમ જોવા જાવ તો આ બેવડા આનંદની સ્થિતિ છે પરંતુ દેશનો આર્થિક વિકાસ ધીમો પડ્યો છે અને તે ચાલુ વિશ્વનું સૌથી વધુ ઝડપે વિકસતું અર્થતંત્ર

રહેશે નહીં એવા પણ સંકેતો છે અને ભારતની વેપાર ખાદ નાણાકીય ખાદ તો ઉચી રહી ૧ છે.

ઝાઠક ભાવસૂચક આંક(સીપીઆઇ) કે જે સતત બીજા મહિને ૬ ટકાના કમ્ફર્ટ ઝોનની અંદર રહ્યો છે તેણે રિઝર્વ બેન્કને તેના દર વધારાને અટકાવવાનો વધુ અવકાશ આપ્યો છે જે દર વધારો ગયા વર્ષના મે મહિનાથી થઇ રહ્યો છે. આરબીઆઇએ કેન્દ્ર સરકારે કુગાવો ૬ ટકાની અંદર રાખવાનું કામ સોંપ્યું છે. આમ તો તેને કુગાવો કે મોંઘવારીનો દર ૪ ટકા પર બંને બાજુએ બે-બે ટકાના માર્જન સાથે રાખવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે એટલે કે છ ટકાની અંદરનો કુગાવો એ કમ્ફર્ટ ઝોનની અંદરનો કુગાવો ગણવામાં આવે છે. છૂટક કુગાવાનો દર નવેમ્બર ૨૦૨૨માં ૫.૮૮ ટકા હતો, ત્યારે તે લાંબા સમય પછી કમ્ફર્ટ ઝોનની અંદર આવ્યો હતો. ગત વર્ષના ડિસેમ્બર માસ પહેલા દર અગાઉનો નીચો દર ડિસેમ્બર ૨૦૨૧માં ૫.૬૬ ટકા હતો. બે કે ૨૦૨૨ના

વર્ષની શરૂઆતથી છૂટક મોંઘવારીનો દર વધવા માંડ્યો હતો. નેશનલ સ્ટેટોસ્ટિક્સ ઓફીસ(એનએસઓ) દ્વારા હાલમાં બહાર પાડવામાં આવેલા આંકડાઓ મુજબ ડીસેમ્બરમાં ફૂડ બાસ્કેટમાં કુગાવો ૪.૧૯ ટકા હતો જેની સામે નવેમ્બરમાં તે ૪.૬૭ ટકા હતો.શાકભાજીની બાબતમાં કુગાવો વાર્ષિક ધોરણે ૧૫ ટકા જેટલો ઘટ્યો છે. તેલ, ઘી વગેરેના ભાવો પણ ઘટયા છે પરંતુ અનાજના ભાવમાં ૧૪ ટકા જેટલો વધારો નોંધાયા છે જ્યારે ઈંધણા અને વિવર્ગીના ભાવોમાં વર્ષો વર્ષના ધોરણે ૧૧ ટકાનો વધારો દેખાયો છે. બીજી બાજુ, મેન્યુફેકચરિંગ સેક્ટરના બહેતર દેખાવને ટેકે નવેમ્બરમાં ભારતના ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનનો વિકાસ દર પાંચ મહિનાના ઉચા એવા ૭.૧ ટકાના દરે પહોંચ્યો છે. જેના વડે ફેક્ટરીઓમાંથી બહાર પડતું ઉત્પાદન માંધામાં આપે છે તે ઇન્ડેક્સ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રોડક્શન(આઇઆઇપી) આ પહેલા ઓકટોબરમાં ૪.૨ ટકાના દરે સંકોચ્યો હતો. આ પહેલાનો આનો ઉચો દર ખૂન

૨૦૨૨માં ૧૨.૬ ટકાનો નોંધાયો હતો, એટલે કે નવેમ્બરમાં તેણે પાંચ મહિનાનો ઉચો દર બનાવ્યો છે. આંકડાઓ મુજબ કેપિટલ ગુડ્સ એટલે કે મૂકી સામગ્રીના ઉત્પાદનમાં મોટો વધારો નોંધાયો છે અને તેના વિકાસ દરમાં નવેમ્બર મહિનામાં ૨૦.૭ ટકાનો પ્રભાવશાળી વધારો નોંધાયો છે. જ્યારે તે ગાઠક વપરાશી વસ્તુઓના ઉત્પાદનમાં ૫.૧ ટકાનો વધારો નોંધાયો છે. આ નાણાકીય વર્ષના પ્રથમ અર્ધભાગમાં ભારતનો જીડીપી વિકાસદર ૯.૭ ટકા રહ્યો, જે એક વર્ષ અગાઉ ૧૩.૭ ટકા હતો. આ નાણાકીય વર્ષમાં પુરુ થયે અને એપ્રિલથી શરૂ થતા નવા નાણાકીય વર્ષમાં જીડીપી વિકાસ દર વધુ ઘટશે એવો અંદાજ છે. ભારત વિશ્વનું સૌથી વધુ ઝડપે વિકસતું અર્થતંત્ર બન્યું હતું પરંતુ તે હવે સાઉદી અરેબિયાની પાછળ થઇ જાય અને બીજા ક્રમનું વિકસતું અર્થતંત્ર બને તેવો અંદાજ છે. સામાન્ય વ્યક્તિને સ્પર્શતી બેરોજગારી જેવી સમસ્યાઓ ચાલુ જા જે. ટૂંકમાં અર્થતંત્રની ગતિ હાલમાં સમજવી મુશ્કેલ છે.

વર્ષ ૧૮૯૪ની અંગ્રેજી જેલ સુધારણા સ્વરાજ્યનાં ભપમા વરસે પણ નિભાવીશું

વર્ષ ૧૮૯૩માં મુંબઈમાં ૧૨ સ્થળોએ બોમ્બ બ્લાસ્ટ કરી ૨૫૭ નિર્દોષ નાગરિકોને મોતને ઘાટ ઉતારનાર અને ૭૧૩ લોકોને જખમી કરનાર યાકુબ મેમખાને ફાંસી આપવાનો યુદ્ધકો દાઢ કોર્ટ વર્ષ ૨૦૦૭માં આખો હતો પણ આ દેશનાં પ્રામાણિક નાગરિકોનાં ટેક્સનાં પૈસા વસુલ કરવાનું હજુ બાકી હશે તો છેવટે ૨૨ વર્ષ પછી મેમખાને નાગપુરની જેલમાં ૩૨.૧૯ લાખના ખર્ચે ફાંસી આપવામાં આવી.

તારીખ ૨૬-૧૧-૨૦૦૮માં દરિયા રસ્તે મુંબઈ પહોંચી ૧૬૬ લોકોને હજી નાખનાર અજમલ ક્સાબને જેલમાં સાંચવવાં મહારાષ્ટ્ર સરકારે ૩.૨૫ કરોડ ખર્ચવા પડ્યા! ભારતીય સંવિધાનનું રક્ષણ કરવા માટે પ્રવૃત અસદ ભવન ઉપર જ હુમલો કરનાર અફઝલગુરુને જેલવાસ દરમિયાન જતન કર્યુ અને તમામ બંધારણીય વિકલ્પોમાંથી પસાર થતાં સુષી રાહ જોઈ છેવટે ૨૦૧૨માં તિહાર જેલમાં ફાંસી બજાવવામાં આવી.

વર્ષ ૧૮૯૪થી અમલી The Prisons Actમાં અંગ્રેજોએ નોંધ્યુ કે, “A Society gets as many criminals as it deserves”અને આથી સ્વાતંત્ર્યની લડત સમયે આંદામાન-નિકોબારમાં કાળા-પાણીની સજા આપતી સિતમ ગુજરાતી સેલ્યુલર જેલ વિકસાવવામાં આવી. તે પછી ૬૧ વર્ષે ૧૯૫૫માં The Bombay Jail Manual દ્વારા જેલ સુધારણા અમલી બનાવવાનો પ્રયત્ન થયો.

વાલીયો લુટારો વાલ્મીકી બન્યો; તેવાં પ્રાચીન પ્રમાણને મધ્યસ્

જેલખાતાના વાર્ષિક અહેવાલ મુજબ ૧૩૪૬૪ કેદીઓને સજા પર છે. આ માટે ભારત સરકારના ૭૫% અને રાજ્ય સરકારના ૨૫% ફાળા સાથે જેલ સુધારણા માટે સરકાર વાર્ષિક ૪7852 કરોડનો ખર્ચ કરે છે. જેલ નિવાસ દરમિયાન કેદીઓને સવરે ૭ વાગ્યે પ્રાર્થના, વાંચ બાદ યા સાથે ૧૨૫ ગ્રામ નાસ્તો, બપોરે ૩૫૦ ગ્રામ વજનમાં પ્રત્યેક કેદીને દાળ, ભાત, શાક, રોટલી-રોટલા અને ગોળ પીરસવામાં આવે છે. કાચા કામના કેદીઓ સિવાયના બાકીનાં ઉત્પાદકીય શ્રમ સાથે જોડાય છે અને સાંજના ૪-૩૦ થી ૬ દરમિયાન રમત-ગમત, વાંચન, પ્રયત્ન પ્રકારના કાર્યક્રમો બાદ સાદું ભોજન આપવામાં આવે છે.

માત્ર વડોદરા જેવી મધ્યસ્થ જેલમાં જ ૧૬ થી ૨૧ વાહનો રાખવામાં આવ્યા છે. ૨૪૭ કર્મચારીઓ જેલના કેદીઓની વ્યવસ્થા કરે છે અને કેદીઓના પુનર્વસનના કલ્યાણકારી ખ્યાલથી જેલમાં સુધારી, વણાટ, બેકરી, પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ગોપાલન પ્રકારે ૧૮ થી ૨૦ તાલો આપવામાં આવે છે ઉપરાંત આર્ટ ઓફ લિવિંગ, યોગ, નિરક્ષરતા નિવારણ, વ્યસનમુક્તિ, વાંચનાલય પ્રકારે કાર્યક્રમો સાથે ગુનેગારોને જોડવામાં આવે છે. આવી સાર-સંભાળ હોવા છતાં વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં ૨૨,૮૯૨ દરદી અને ૧૯-૨૦માં લગભગ ૩૮૦૦૦ કેદી દરદીઓની લેપ્રસી, ચ્લાસોસ્યાસ ન્યુમોનિયા પ્રકારે રોગની આચાર કરવી પડેલી, જેનું ડૉક્ટરી બીલ દેશનાં નાગરિકોએ ભોગવ્યું છે.

કાયદાઓમાં ૧૯૯૩ પછી કોઈ નવા સુધારા દાખલ થયા નથી. આથી ખોરાક, માંગેળી સહાય, સ્ટાફ, બિલ્ડીંગ નિભાવ, વાહનો પ્રકારે કરોડો રૂપિયાના રોકાણ પછી પણ ગુજરાતની ૨૫ જેલોમાં કેદીઓ દ્વારા ચાલતા ઉદ્યોગો થકી તો ૩.૨.૮ કરોડની આવક નોંધાય છે. આ સ્થિતિ વચ્ચે જેલના કેદીઓ ઉપરના માનસ શાસ્ત્રીય અભ્યાસો પરથી ફલિત થાય છે કે માત્ર ૫% કેદીઓ ક્યારેય ગુનો નહીં આચરવાની માનસિક્તાથી બહાર આવે છે. અન્યથા જેલ એ સુધારણા નહીં પણ ગુનેગારોનું સુરક્ષિત આવાસ સ્થાન

ચાલમાં જેલનો ઉપયોગ પશ્ચિ ઢિસામો પણ ખાડવા માટે થવા લાગ્યો છે. ગુજરાતમાં જ્યારે BJP શાસક પક્ષ હતી ત્યારે ઈશરત જહાં અને તુલસી એન્કાઉન્ટર જેવા આરોપમાં બાહોશ પોલીસ અધિકારી વણજાર અને બીજા ૧૭ હોદાદરોને ૯ વર્ષ સુધી જેલમાં રખાયા અને ભારત સરકાર BJP ના હાથમાં આવી તે ક્રમશઃ કોર્ટ તમામને પુરાવાના અભાવે દોષ મુક્ત કર્યા! આમ, રાજકીય કાવાદાવાના હિસાબોનો ખર્ચ પણ પ્રજાની કેં. આ તો કેવો ન્યાયા! આ વાસ્તવિકતા વચ્ચે જેલના સળિયા

અવારનવાર

ડો.નાનક ભટ્ટ

અભિષેક બેનરજી

છે. પ્રવર્તમાન ન્યાયિક કાયદાઓની ખામી રહી છે કે ગુનેગાર સજા ભોગવે છે પણ, ન તો તેના પરિવારની કાળજ લેવાય છે કે, ન તો ગુનેગારના અમાનવીય વર્તનોને ભોગ બનેલ કુટુંબની કાળજ લેવાય છે!! આથી સરવાળે એક ખૂની, પોતાના અને મરનારના તેમ બે ઘરોને ગરીબી અને લાચારીમાં ઢસડી જાય છે. ગુનેગાર જેલમાં મૃત્યુ પામે તો Human Right Violation ડેહંગ જેલ અધિકારી ઉપર પગલા લેવાય છે. આથી રીઢા ગુનેગારો જેલને સુધારણા માટે નહીં, પણ જોને સુવિધા તરીકે વાપરે છે અને સમાજમાં તંગદીલી ઊભી ને ઊભી જ રહે છે.

રાજકારણના નવા દાવપેચની

બી.બી.સી. ની ફિલ્મનો હેતુ શું છે?

બ્રિટીશ બ્રોડ કાસ્ટિંગ કોર્પોરેશન - બી.બી.સી. એ ગયા સપ્તાહે વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી પરત્વે એક દસ્તાવેજી ફિલ્મ રજૂ કરી. તેનું ધ્યેય મોદી સામે જૂના ને પ્રચારને જીવંત કરવાનું અને તેમને ૨૦૦૨ ના ગુજરાતનાં રમખાણોમાં ભેરવી દેવાનું લાગે છે. બી.બી.સી. એ પોતાની દસ્તાવેજી ફિલ્મના પ્રચારમાં કહ્યું છે કે બ્રિટન સરકારે કરેલી ‘છૂપી પૂછપરછ’ પર આધારિત આ ફિલ્મ છે, પણ બ્રિટીશ સરકારે આ દાવાનો સરેઆમ ઈન્કાર કર્યો છે.

બ્રિટીશ વડા પ્રધાન રિશી સુનાકે આ હેવાલને ફગાવી દેતાં કહ્યું છે કે મોદીના ચરિત્રાલેખન સાથે હું નાસંમત છું. ભારત સરકારે પણ આ દસ્તાવેજી ફિલ્મને ફગાવી દેતાં કહ્યું કે આ ફિલ્મ અપ્રચાર છે. આમ છતાં આ દસ્તાવેજી ફિલ્મ ધારણા મુજબ જ ચર્ચાનો વિષય બની છે.

માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલયે યુટયુબ અને ટવીટર પર આ ફિલ્મ અને તેની ફિલ્મ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે. ૩૦૦ થી વધુ ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશો, નિવૃત્ત અધિકારીઓ અફસરો વગેરેના જૂથે આ દસ્તાવેજી ફિલ્મને ભારત સામેના ‘આવિરત પૂર્વગ્રહ’ બદલ વખોડી નાંખી છે અને કહ્યું છે કે આ દસ્તાવેજી ફિલ્મ અસત્ય અને વિકૃત વાતો પર આધારિત છે અને તે એક સ્વતંત્ર અને લોકશાહી દેશ તરીકે ભારતના અસ્તિત્વના પાયા સામે જ સવાલ ઉઠાવે છે. સ્વાભાવિક રીતે મોદીના તમામ ટીકાકારો રાજી થયા છે અને ફરી તેમના પર હુલ્લડ પર નજર

રાખવાનો અને પોલીસોને શિસ્ત માટેનાં પગલાં લેતાં રોકવાનો આક્ષેપ કર્યો છે. વિચિત્ર વાત એ છે કે બી.બી. સી. ની દસ્તાવેજી ફિલ્મમાં કેટલીક હકીકતોને શામેલ કરવાનો ઈન્કાર કરવામાં આવ્યો છે. હજી ગયા વર્ષના જૂન મહિનામાં સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૦૦૨ના ગુજરાતના હુલ્લડના મમલામાં મોદી સહિતના ૬૪ માણસોને સ્પેશ્યલ ઈન્વેસ્ટીગેશન ટીમ - સીટે કલીન ચીટ આપી તેને માન્ય રાખવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. કોંગ્રેસના હક્ક કરાયેલા નેતા એહસાન ઝાફરીનાં પત્ની ઝાકિયા જાફરીએ કરેલી અરજીને

રદ કરતાં કહ્યું હતું કે આ અરજીમાં કોઈ પાત્રતા નથી.

આ ઉપરાંત આ દસ્તાવેજી ફિલ્મ રજૂ કરવાના સમયે પણ કેટલાક પ્રશ્નો ઊભા કર્યા છે? અત્યારે જ કેમ? આ દસ્તાવેજી ફિલ્મનું નિશાન ભારત, તેની લોકશાહી રીતે ચૂંટાયેલી સરકાર વડા પ્રધાન અને તેની બહુમતી વસ્તી છે? મોદીની આગેવાની હેઠળની સરકાર આ વર્ષે જી-20 શિખર પરિષદ યોજવાની અને ભારતની તાકાત બતાવતા ૨૦૦ થી વધુ કાર્યક્રમો દેશભરમાં યોજાવાના છે તે કારણ છે? ૨૦૨૪ ની લોકસભાની ચૂંટણી માટે હાલ નબળા વિરોધ પક્ષને બળ માટે તેને મદદ કરવાનો તેનો હેતુ છે? રસપ્રદ વાત એ છે કે બી.બી. સી.એ આ દસ્તાવેજી ફિલ્મ

નવા ‘પુરાવા’ આધારિત હોવાનું જણાવી પ્રચાર કર્યો છે. અજ્ઞાત રહેતા એક ભૂતપૂર્વ બ્રિટીશ રાજદ્વારીએ આ ફિલ્મમાં જણાવ્યું હતું કે હિંસામાં કમમાં કમ ૨૦૦૦ લોકોની હત્યા થઈ હતી જેમાંથી બહુમતી મુસલમાનોની હતી. આ મુસલમાનો સામેનો ઈરાદાપૂર્વકનો અને રાજકીય મમલામાં મોદી સહિતના ૬૪ એક્સપ્રેસની બોગી સળગાવી દેવાને પગલે ફાટી નીકળેલા રમખાણોને દોષનો ટોપલો મોદી પર ઢોળી દેવા માટે તેમાં અવિશ્વસનીય અધિકારી અને શંકાશીલ વ્યક્તિઓની જુબાની

ટાંકવામાં આવી છે. હાંકી કઢાયેલા ભૂતપૂર્વ પોલીસ અધિકારી સંજીવ ભટ્ટ, આર.બી. શ્રી કુમાર અને તીસ્તા શેતલવડ વગેરેએ કરેલા આક્ષેપો છે. આ લોકો મોદી વિરોધી તરીકે જાણીતા છે અને તેમની રજૂઆતને પડકારવામાં આવી છે અને સુપ્રીમ કોર્ટે ખારિજ કરી છે. સંજીવ ભટ્ટને તો કસ્તોડિયલ મૃત્યુ માટે કસુરવાર ઠેરવી જેલની સજા પણ થઈ છે. હવે આ ફિલ્મ પર કેટલો ભરોસો રાખી શકાય?

ભટ્ટે તો દાવો કર્યો છે કે મેં તે સમયના ગુજરાત મુખ્યમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતામાં મળેલી એક એક એવી બેઠકમાં હાજરી આપી છે કે જેમાં તેમણે સત્તાધીશોને કહ્યું હતું કે હિંદુઓને મુસ્લિમો સામેનો તેમનો આકોશ ઠાલવી લેવા દો જેથી ગુજરાતમાં

ગોધરા જેવી ઘટના ફરી ક્યારેય નહીં બને. ભટ્ટે કહ્યું કે ૫૯ અગ્રયોધા કારસેવકોનું મોત થયું તે સાબરમતી ટ્રેન સળગાવી દેવાની ઘટના પછી આ બેઠક મળી હતી. તે સમયે ભટ્ટ ગુજરાતના જાસૂસી બ્યૂરોમાં પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ હતા.

સુપ્રીમ કોર્ટે રચેલી સીટે એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે ભટ્ટ પોતે કહે છે કે એવી કોઈ બેઠકમાં હાજર જ ન હતા! સરકારે ઝડપથી પગલાં લઈ તા. ૨૮ મી ફેબ્રુઆરીએ લશ્કર બોલાવી લીધું હતું. ૫૪ મૃતદેહોને અમદાવાદ લઈ જવા પડ્યા હતા. કારણકે તેમના સગાંઓ અમદાવાદ અને તેની આસપાસ રહેતાં હતાં. આ મૃતદેહોને પોલીસ અધિકારીઓના રક્ષણ હેઠળ લઈ જવામાં આવ્યા હતા અને ૩૦ ક